

Boombeleid Hardinxveld-Giessendam

Evaluatie Bomenbeleidsplan 2012-2021 en
onderzoek boombedekking

GEMEENTE
**Hardinxveld-
Giessendam**

SWECO

Sweco Nederland B.V.
Onderwerp

Handelsregister 30129769
Evaluatie boombeleid Gemeente
Hardinxveld-Giessendam

Projectnummer
Klant

51019669
Gemeente Hardinxveld-
Giessendam

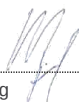
Gecontroleerd door

Brian van Straalen en Marlieke Smit

Auteur
Datum
Versie

Brian van Straalen
20-03-2025
D1

Vrijgegeven door

Martin Hoorweg

Documentreferentie

NL25-648800269-128976

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Leeswijzer	4
2	Evaluatie Bomenbeleidsplan 2012-2021	5
2.1	Bevindingen	5
2.1.1	Huidig beleid	5
2.1.2	Trends en ontwikkelingen	7
2.1.3	Interviews	8
3	Evaluatie boombedekking op privéterrein	12
3.1	Werkwijze	12
3.1.1	Beschikbare gegevens	12
3.1.2	Uitgevoerde analyse	14
3.2	Resultaten	15
4	Conclusie	18
4.1	Conclusies evaluatie bomenbeleidsplan	18
4.2	Conclusies evaluatie boombedekking	19
4.3	vervolg	19

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In dit rapport worden de resultaten gepresenteerd van twee onderzoeken die zijn uitgevoerd door de gemeente Hardinxveld-Giessendam met betrekking tot het bomenbeleid. Het doel van deze onderzoeken is inhoud en richting bepalen voor een nieuw op te stellen bomenbeleidsplan.

Het eerste onderzoek betreft de evaluatie van het Bomenbeleidsplan 2012-2021, dat gericht is op het verbeteren en vereenvoudigen van de omgang met bomen binnen de gemeente. Deze evaluatie is uitgevoerd om te beoordelen in hoeverre het beleid heeft voldaan aan de gestelde doelen en waar verbeteringen mogelijk zijn. De kernvraag van deze evaluatie is: "Op welke punten voldoet het bomenbeleid 2012-2021 van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en op welke punten is verbetering mogelijk?"

Na de evaluatie is er een tweede onderzoek uitgevoerd, gericht op de veranderingen in kroonbedekking van bomen op particulier terrein tussen 2016 en 2023. Dit onderzoek is gestart om te bepalen of de hoeveelheid bomen op privéterrein is toegenomen sinds de invoering van de nieuwe kapverordening, die de bescherming van bomen binnen waardevolle groenstructuren bevordert en kap op privéterrein voor een groot deel vrijlaat. Het doel van deze scan is om inzicht te krijgen in de huidige situatie van bomen op particulier terrein en om te begrijpen hoe de nieuwe beleidsmaatregelen hun effect hebben gehad.

In dit rapport worden de bevindingen en aanbevelingen van beide onderzoeken gepresenteerd, met als doel een toekomstbestendig en effectief bomenbeleid te formuleren dat aansluit bij de behoeften van de gemeente.

1.2 Leeswijzer

Dit rapport bevat twee hoofdstukken en een conclusie.

Hoofdstuk 2 gaat over de evaluatie van het Bomenbeleidsplan 2012-2021. In dit hoofdstuk leest u de bevindingen op basis van verzamelde informatie ontleend aan bestaande beleidsdocumenten, over onderwerpen die niet in de beleidsdocumenten aan de orde komen maar wel van belang zijn voor het bomenbeleid en bevindingen afkomstig uit diverse interviews die zijn gehouden.

In hoofdstuk 3 wordt de beoordeling van de verandering in boombedekking gedurende de looptijd van het Bomenbeleidsplan 2012-2021 beschreven. De gehanteerde werkwijze en de resultaten komen aan bod.

Hoofdstuk 4 bevat de conclusies over het Bomenbeleidsplan 2012-2021 en de ontwikkeling van de boombedekking binnen de gemeente in de betreffende periode.

2 Evaluatie Bomenbeleidsplan 2012-2021

2.1 Bevindingen

2.1.1 Huidig beleid

Bestaande bomenbeleidsplan

Het Bomenbeleidsplan 2012-2021 van de gemeente Hardinxveld-Giessendam heeft als doel om de omgang met bomen binnen de gemeente te verbeteren en te vereenvoudigen. De beleidskeuzes zijn gericht op het creëren van een evenwichtig en duidelijk beleid dat de waarde van bomen voor de gemeente erkent en beschermt, terwijl het ook rekening houdt met de belangen van de inwoners en de ontwikkeling van de gemeente.

Hieronder volgt een overzicht van de belangrijkste beleidskeuzes uit het plan:

- Naar aanleiding van het plan is de Algemene plaatselijke verordening (APV) afdeling 3 het bewaren van houtopstanden vereenvoudigd: hierbij is een uitzonderingslijst met waardevolle bomen opgesteld en is een gebied gedefinieerd (groene kaart). Voor waardevolle bomen en bomen op de groene kaart is een kapvergunning vereist, terwijl voor de overige bomen soepelere regels gelden in de APV.
- Bepalen hoofdstructuur bomen: Door hiërarchie aan te brengen in het bomenbestand zijn prioriteiten gegeven bij aanleg en beheer van bomen.
- Aanplant van nieuwe bomen: Het beleid geeft richting aan de aanplant van nieuwe bomen, met als doel dat deze bomen de kans krijgen om tot volwassenheid en ouderdom uit te groeien.
- Beleidsregels voor aanleg en beheer: Er zijn beleidsregels opgesteld voor het aanplanten van bomen en het omgaan met overlast en hinder veroorzaakt door bomen.
- Boomveiligheid: Het beleid stelt eisen aan de boomveiligheid, waaronder visuele boominspecties, om te voldoen aan wettelijke eisen.
- Ondersteuning bij onderhoud van waardevolle bomen: De gemeente levert een bijdrage om eigenaren van waardevolle bomen op particulier terrein te ondersteunen bij het onderhoud.
- Communicatie over kap en onderhoud: De gemeente communiceert met de bevolking over kap en onderhoud via gebruikelijke media zoals de website, nieuwsbrieven, en inspraak- en informatieavonden.
- Inspraak bij herplant: Bewoners kunnen inspraak hebben bij herplant, met keuze uit drie door de gemeente geselecteerde boomsoorten. In woonbuurten hebben bewoners ook zeggenschap over de locatie.

Na het vaststellen van het bomenbeleidsplan heeft enkele jaren later een evaluatie plaats gevonden van het bomenbeleid. Als gevolg hiervan is toen besloten de zone waarin bomen extra worden beschermd te verkleinen, met name bij beplantingen achter op erven en grote tuinen om particulieren meer vrijheid te bieden om over hun bomen te beschikken.

Groenbeleidsplan

Het groenbeleidsplan 2022-2032 van de gemeente Hardinxveld-Giessendam is gericht op het koesteren en verbeteren van zowel het huidige als het nieuwe groen, met als doel een gezonde, leefbare, aantrekkelijke en toekomstbestendige woon- en werkomgeving. De groenvisie is verdeeld in vier thema's: samenwerking met inwoners (participatie), het creëren van een aantrekkelijk dorp, het realiseren van een klimaatbestendige gemeente en het vergroten van biodiversiteit binnen en buiten het dorp.

Het beleid voor bomen is gericht op het beschermen van bestaande bomen, het bevorderen van biodiversiteit, het aanmoedigen van participatie van inwoners bij het groenbeheer en het aanpassen van de inrichting en het beheer van groeiplaatsen om bomen beter te laten ontwikkelen. Het adoptieplan voor bomen is een specifiek beleidsinstrument om de betrokkenheid van inwoners bij het groenbeleid te vergroten en om de groene uitstraling in dichtbebouwde gebieden te behouden. Er zijn een aantal beleidsregels aangaande bomen vastgesteld:

- Het beleid omvat het één-op-één vervangen van bomen die worden gekapt en de overweging om in de toekomst deze vervanging te baseren op kroonvolume van de gekapte boom.
- Er wordt gebruik gemaakt van het Handboek Bomen van het Norminstituut Bomen voor de inrichtingsvereisten van groeiplaatsen, wat bijdraagt aan de ontwikkeling van bomen tot volwassen exemplaren.
- De gemeente streeft naar diversiteit in het bomenbestand om de kwetsbaarheid voor ziektes en aantastingen te verminderen.
- Er is een adoptieplan voor bomen opgesteld, waarbij inwoners een gratis boom kunnen krijgen om te planten op particuliere grond.
- Het plan bevat een afwegingskader om duidelijkheid te verschaffen bij situaties waar er een conflict kan ontstaan tussen de belangen van groenbehoud (met name bomen) en de verduurzaming van de energievoorziening door middel van zonnepanelen.

Lokale Adaptatie Strategie 1.0

De Lokale Adaptatie Strategie (vastgesteld door de raad februari 2022) gaat over de manier waarop de gemeente Hardinxveld-Giessendam omgaat met de effecten van klimaatverandering. Het beschrijft het belang van het bevorderen van biodiversiteit en het implementeren van klimaatadaptief groen als onderdeel van een breder klimaatadaptatiebeleid. Klimaatadaptief groen kan bijdragen aan meer waterberging en het creëren van groene verbindingen. Bomen worden genoemd als middel om onder andere hitte te verminderen.

De strategie benadrukt het belang van participatie en communicatie met de samenleving bij het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie. Dit omvat het informeren over lokale klimaatadaptatie en het ophalen van informatie bij inwoners en andere belanghebbenden.

Participatiebeleid

Het participatieplan van de Gemeente Hardinxveld-Giessendam (vastgesteld in 2021) is een document dat de aanpak en visie van de gemeente op participatie uiteenzet. Het plan benadrukt het belang van participatie in de samenleving en hoe dit een integraal onderdeel moet worden van de werkwijze van de gemeente.

Participatie wordt gezien als een essentieel onderdeel van de interactie tussen de gemeente en haar inwoners. Het gaat om het gezamenlijk verkennen van nieuwe initiatieven en het verleggen van taken en verantwoordelijkheden tussen overheid en inwoners. Het plan maakt onderscheid tussen verschillende niveaus van participatie, variërend van informeren tot co-creatie, waarbij inwoners verschillende graden van invloed hebben. Het participatieplan is een dynamisch document dat de gemeente zal gebruiken als leidraad voor het betrekken van inwoners bij gemeentelijke processen en besluitvorming.

2.1.2 Trends en ontwikkelingen

Een aantal belangrijke maatschappelijke, technologische, economische, en ecologische trends zijn van invloed zijn op de bescherming, behoud en ontwikkeling van een gezond bomenbestand die de kwaliteit van de buitenruimte versterkt:

- **Omgevingswet:** Deze wet is januari 2024 ingegaan en gaat over de ruimte waarin mensen wonen, werken en ontspannen. Deze wet bevat regels voor wat er buiten te zien, horen en ruiken is. Volgens deze wet is het strategische beleidsdocument voor de leefomgeving de Omgevingsvisie. Deze bevat:
 - een beschrijving van de hoofdlijnen van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving;
 - de hoofdlijnen van de voorgenomen ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming en het behoud van het grondgebied;
 - de hoofdzaak van het voor de fysieke leefomgeving te voeren integrale beleid.

Onder de Omgevingswet moet iedere gemeente een Omgevingsplan voor haar hele grondgebied vaststellen, met als doel een evenredige toedeling van functies aan locaties en het vastleggen van regels voor de fysieke leefomgeving. Gemeenten krijgen de ruimte om Omgevingsplannen 'globaler en flexibeler' in te richten dan de bestemmingsplannen die nu gangbaar zijn.

Zowel in de Omgevingsvisie als in het Omgevingsplan kunnen de belangen van bomen worden geborgd, door de waarden van bomen vast te leggen en te beschermen.

- **Vuistregel bomen:** Begin 2021 is door de heer Konijnendijk de 3-30-300 regel geformuleerd als vuistregel voor het toepassen van bomen in de leefomgeving. Het idee is dat iedere inwoner toegang heeft tot groen en de voordelen ondervindt van de positieve gezondheidseffecten van het groen¹. De 3-30-300 regel houdt in dat vanuit iedere woning, school, of werklocatie minstens drie bomen zichtbaar moeten zijn, 30% van de bebouwde omgeving bedekt is met boomkronen en men vanaf elke woning binnen 300 meter toegang zou moeten hebben tot een park of groene ruimte. Deze regel is niet zondermeer toe te passen. Een gemeente moet vooraf goed bepalen wat drie bomen zijn, wat een groene ruimte is en hoe de 30% bedekking wordt bepaald.
- **Vergroening:** Er is een toegenomen aandacht voor het belang van groen, en dan met name bomen, in de bebouwde omgeving. Niet alleen

¹ Bron: <https://www.sweco.nl/actueel/white-papers/meer-groen-resulteert-in-minstens-62-000-minder-patienten/>

vanwege de esthetiek, maar ook vanwege de gezondheid en het welzijn van inwoners. Daarnaast dempen bomen de effecten van het veranderende klimaat.

- **Klimaatadaptatie:** Met de veranderende klimaatomstandigheden is er een noodzaak voor het aanpassen van het beheer om beter om te gaan met extreme weersomstandigheden, zoals hitte, droogte en wateroverlast. Daarnaast zijn bomen kwetsbaar voor weersextremen, waardoor ze in conditie achteruitgaan en ziek kunnen worden.
- **Automatisering:** Het wordt door de toenemende automatisering steeds beter mogelijk allerlei informatie te verzamelen. Steeds vaker gaat de discussie over omvang van bomen in de vorm van kroonbedekking of kroonvolume in plaats van aantallen bomen. Ook in het beheer en onderhoud worden steeds meer werkzaamheden met betrekking tot bomen digitaal afgehandeld.

Verandering leefomgeving: Sinds 2012 is zowel de bebouwde omgeving als het bomenbestand veranderd: er heeft zowel in- als uitbreiding plaatsgevonden van het bebouwd gebied, er zijn bomen verdwenen, nieuwe bomen geplant en de bomen die zijn gebleven zijn groter geworden. Dit alles leidt tot een andere beleving van de fysieke leefomgeving.

2.1.3 Interviews

Er zijn meerdere interviews gehouden met van de gemeente ten behoeve van de evaluatie van het Bomenbeleidsplan 2012-2021:

- 18 april wethouder Meerkkerk van o.a. ruimtelijk beleid en ontwikkeling;
- 17 april, beheer groen en programmaleider ruimtelijke ontwikkeling;
- 5 april, beleidsmedewerker groen en programmamanager duurzaamheid;
- 4 april projectleider civiel en toezichthouder;
- 2 april medewerkers toezicht en uitvoering beheer bomen.

In de verschillende interviewsessies zijn een aantal onderwerpen besproken. Een aantal onderwerpen keerden terug, wat verschillende invalshoeken opleverde. Hieronder staan de resultaten van de interviews gegroepeerd per onderwerp. Onderwerpen die goed gaan zijn minder uitgebreid aan de orde gekomen tijdens de interviews dan onderwerpen waar verbetering mogelijk is. Onderwerpen die goed gaan, zijn:

- De werking van de kapverordening binnen de zone van de groene kaart;
- Onderhoud en aanplant bij renovaties door de eigen dienst;
- De aanknopingspunten die het huidige beleidsplan biedt voor investering bij behoud van bomen en communicatie met inwoners.

Hieronder staan de onderwerpen waar de geïnterviewden kansen voor verbetering zien of onderwerpen waar discussie over bestaat. Deze onderwerpen kwamen in verschillende interviews terug. De hier gegeven samenvatting is niet letterlijk zoals de geïnterviewden het hebben gezegd, maar bevat de essentie van de gemaakte punten eventueel toegelicht met voorbeelden.

Functie en waarde van bomen

Bomen zijn beeldbepalend voor de buitenruimte. Ze vormen het karakter van de woonomgeving, benadrukken de structuur van de kern en vertegenwoordigen een cultuurhistorische waarde. Daarnaast bieden ze verkoeling, voorkomen wateroverlast en vormen een leefruimte voor natuur. Zodoende leveren bomen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid van inwoners van de dorpen. Echter, omdat ze in een bebouwde omgeving staan, kunnen de belangen van de bomen en van inwoners conflicteren en ervaren bewoners soms ook overlast.

Bewustzijn over de waarde van bomen wordt gemist bij het maken van beleid en het plannen en inrichten van de buitenruimte. Er wordt nu naar enkele waarden gekeken en niet naar de volle breedte. Het is goed om precies te bepalen welke functies de bomen hebben op een bepaalde plek. Deze functies zouden systematisch moeten worden gewaardeerd, zodat er een hiërarchie ontstaat aan de hand waarvan keuzes kunnen worden gemaakt over het bescherming en behoud van bestaande bomen en boomstructuren en het plannen van nieuwe bomen en boomstructuren.

De discussie die hiervoor gevoerd moet worden, levert belangrijke input op voor diverse andere processen binnen de gemeente, zoals het bepalen van de Omgevingsvisie, het opstellen van de groene kaart, maar ook het investeren in nieuwe boomstructuren.

Belangrijk bij het voeren van discussies over bomen is dat rekening wordt gehouden met het feit dat bomen op een vaste plek staan. Anders dan bijvoorbeeld parkeerplaatsen kunnen bomen niet zomaar worden verplaatst. Een andere benadering van planning van de buitenruimte is nodig om het belang van bomen langdurig veilig te stellen.

Bepalen rol gemeente

Naast de waarde die de gemeente hecht aan bomen is het belangrijk om te bepalen welke rol de gemeente voor zichzelf ziet. Hoeveel regie wil de gemeente bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties? Neemt de gemeente zelf het initiatief of laat ze dat aan de markt over en bepaalt de gemeente de kaders hiervoor?

Ten aanzien van bomen laat de gemeente nu veel aan de markt over voor wat betreft het behoud van bestaande bomen, met als gevolg dat bomen vaak voorafgaand aan een activiteit worden geruimd. Bij een streng beleid moet de markt voor bijvoorbeeld een vergunning of compensatie de samenwerking met de gemeente zoeken. De gemeente moet hierin een keuze maken.

Aanhaken bij beleid

Het huidige bomenbeleid landt onvoldoende tot niet in het integrale ruimtelijke beleid. Ook in de andere beleidsvelden als gezondheid en het sociaal domein hebben bomen geen plek, terwijl er wel raakvlakken zijn.

Het nieuwe bomenbeleid moet mogelijkheden bieden voor aansluiting op andere beleidsniveaus. Dit kan door aan te sluiten op programma's, door functies en waarden van bomen te benoemen en door slim te koppelen. Bijvoorbeeld door in te spelen op historische waarden, functies als afscherming te waarderen (dit is de buffer tussen bebouwing en snelweg) en aan te sluiten op het programma hitte.

Het nieuwe Omgevingsplan biedt hiervoor ruimte met meer kleuren en lagen in de kaarten. Gedacht kan worden aan een kaart van waardevolle bomen of

boomstructuren die onderdeel uitmaakt van het Omgevingsplan. Bomen in het Omgevingsplan in het thema “groene functies” kunnen bouwstenen zijn die samenhang brengen in de ordening. Het voordeel van het borgen van bomen in het Omgevingsplan is dat bomen worden meegenomen in de afweging bij nieuwe projecten (bij intake tafels).

Bomennorm

Bij nieuwe ontwikkelingen heeft een ontwikkelaar veel vrijheid bij het wel of niet toepassen van bomen. De gemeente heeft de behoefte om meer controle te hebben over het aantal bomen wat geplant moet worden.

Met de komst van het nieuwe groenbeleidsplan hanteert de gemeente een groennorm. Hiermee doet de gemeente ervaring op in het project Pietersweer. Een bomennorm is er echter niet. Wellicht kan de 3-30-300 vuistregel hier een oplossing vormen.

Buiten de groene kaart

Bij een aantal projecten in het gebied buiten de groene kaart zijn veel bomen gekapt. Het gevoel leeft dat dit niet altijd goed is gegaan en dat bomen gespaard hadden kunnen blijven. De bomen worden hier enkel door de Wet natuurbescherming beschermd. Deze bescherming is echter beperkt.

Nieuw bomenbeleid kan aanpassing van de contour van de groene kaart met zich meebrengen zodat meer bomen beschermd worden. Dit heeft het voordeel dat de gemeente vroeg aan tafel zit bij ontwikkelingen waarbij bomen in het geding zijn. Een nadeel betreft dat het vaak om particulier terrein gaat. Bewoners zijn nu gewend aan het feit dat je zonder moeite kan kappen. Dat zal dan gaan veranderen, bewoners verliezen vrijheid. De vraag is nu: Is er iets te bedenken waarbij bomen bij grotere ontwikkelingen worden beschermd zonder dat de kleine bomenbezitter zijn vrijheid verliest?

Compensatie bij kap

In de omgevingsvergunning kap kan de gemeente regels opleggen omtrent het compenseren van de gekapte bomen. Compensatie geldt alleen voor bomen waar een vergunning voor wordt aangevraagd. Er zijn een aantal vragen waar in nieuw bomenbeleid aandacht aan besteed moet worden:

- Compensatie is nu vaak één boom weg, één boom terug. Moet bij de compensatie rekening worden gehouden met de grootte van de bomen, oftewel grote bomen weg dan ook grote bomen terug?
- Moeten ook bomen buiten de groene zone worden gecompenseerd? Dit kan bijvoorbeeld door een meldingsplicht op te leggen (voorbeeld Zwijndrecht);
- Wat als er niet voldoende ruimte is voor compensatie? Is een bomenfonds een idee?

Informatie en communicatie (inspraak, raad, promotie)

In het beleidsplan kan aandacht worden besteed aan de promotie van bomen, bijvoorbeeld op de gemeentepagina, tijdens de boomplant-dag, het planten van een herdenkingsbos of de adoptieactie waarbij bomen worden uitgedeeld.

Participatie verloopt over het algemeen goed en de uitgangspunten zijn vastgelegd in het participatieplan. De wijze van participatie is dan ook geen onderwerp voor het bomenbeleidsplan. Wel zou de gemeente meer beroep moeten kunnen doen op beleid bij participatietrajecten, zodat de randvoorwaarden waarbinnen gezocht kan worden naar keuzemogelijkheden met betrekking tot bomen (behouden of nieuw) helder zijn.

Inspraak in het nieuw op te stellen bomenbeleid is relevant. Dit zou verder moeten gaan dan alleen de formele inspraak. Belanghebbenden worden zo tijdig betrokken bij de discussies over bomenbeleid en krijgen de kans om mee te denken. Een zo breed mogelijke discussie is wenselijk. De raad is in deze vertegenwoordiger van bewoners. Een discussie met de raad is informierend en opiniërend en kan uitgangspunten en richting geven aan het nieuwe beleid.

Kennis

Voor het schrijven van nieuw beleid is het goed om te weten hoe het huidige beleid heeft uitgepakt en dan met name wat betreft het aantal bomen. In het vorige beleidsplan is de vergunningsplicht bij kap voor een groot deel van de gemeente losgelaten. Bij het invoeren van dit beleid is de gemeente ervan uitgegaan dat inwoners ook voldoende nieuw groen aanplanten. Hoe is dit uitgepakt en is dit meetbaar? Is bijvoorbeeld aan de hand van luchtfoto's na te gaan wat er in de loop der tijd is gebeurd? Zijn er meer of minder bomen gekomen, is verstening toegenomen? Antwoorden op dergelijke vragen levert relevante input voor het nieuwe bomenbeleid van de gemeente.

Overig

Er zijn een aantal kleinere punten of aandachtspunten ter tafel gekomen:

- Aandacht voor de bescherming van bomen op door de gemeente verhuurd terrein.
- De wens bestaat nog om te onderzoeken of bomen op dijken (terug) kunnen;
- Duurzaam inkopen is speerpunt, maar hoeft niet geregeld te worden in het bomenbeleid;
- Te overwegen is om een nulmeting en eindopname te doen ingeval een werkgebied overgaat naar een aannemer. Zo kan eventuele schade die is ontstaan tijdens een werk worden bepaald.

3 Evaluatie boombedekking op privéterrein

Naar aanleiding van het Bomenbeleidsplan 2012-2021 zijn de regels omtrent kap van houtopstanden in de algemene plaatselijke verordening (APV) aangepast, met als doel dat bomen binnen waardevolle groenstructuren - dat is binnen de Groene Kaart - beter worden beschermd en dat bescherming buiten de Groene Kaart wordt los gelaten.

De gemeente wil weten of de hoeveelheid bomen sinds het invoeren van de nieuwe verordening is toe- of afgenomen. De aanname is dat het aantal bomen op privéterrein is toegenomen, omdat er voldoende bewustzijn is over het belang van bomen bij bewoners, ondanks de afwezigheid van vergunningsplicht.

Om deze vraag te kunnen beantwoorden en te kunnen interpreteren zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

- Maakt de omvang van de privé-kavel uit?
- Wat is de verandering op gemeente terrein?
- Is er een verschil tussen gebieden die binnen of buiten de Groene kaart liggen?

Deze vragen kunnen alleen worden beantwoord door te kijken naar de kroonbedekking. Over de aantallen bomen is geen informatie beschikbaar. Dit komt omdat er geen gegevens over aantallen bestaan. Er bestaan wel luchtfoto's aan de hand waarvan de kroonbedekking is te bepalen. In deze notitie is de werkwijze beschreven voor het beantwoorden van bovenstaande vragen. Daarnaast zijn de bevindingen en conclusies weergegeven.

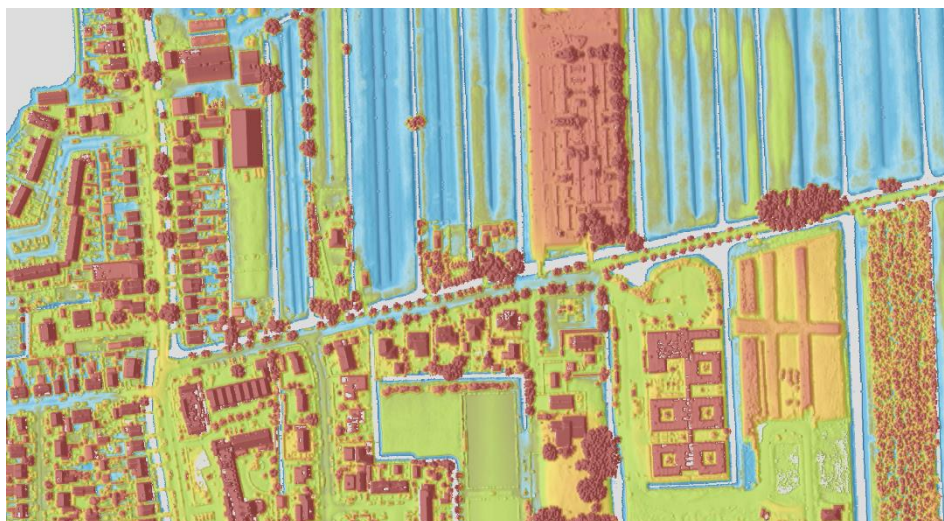
3.1 Werkwijze

3.1.1 Beschikbare gegevens

Voor het maken van de vergelijking zijn historische gegevens nodig. Er zijn geen historische tellingen van bomen beschikbaar. Wel zijn luchtfoto's en hoogtekaarten waarop bomen te zien zijn, beschikbaar. Voor het maken van de vergelijking zijn we afhankelijk van beschikbare gegevens. We kunnen een vergelijking maken tussen 2023 en december 2014/2016. 2023 en 2014 zijn de jaren waarop hoogtegegevens zijn ingewonnen en 2016 is het eerste jaar waarop infraroodkaarten beschikbaar zijn.

Gebruikte data:

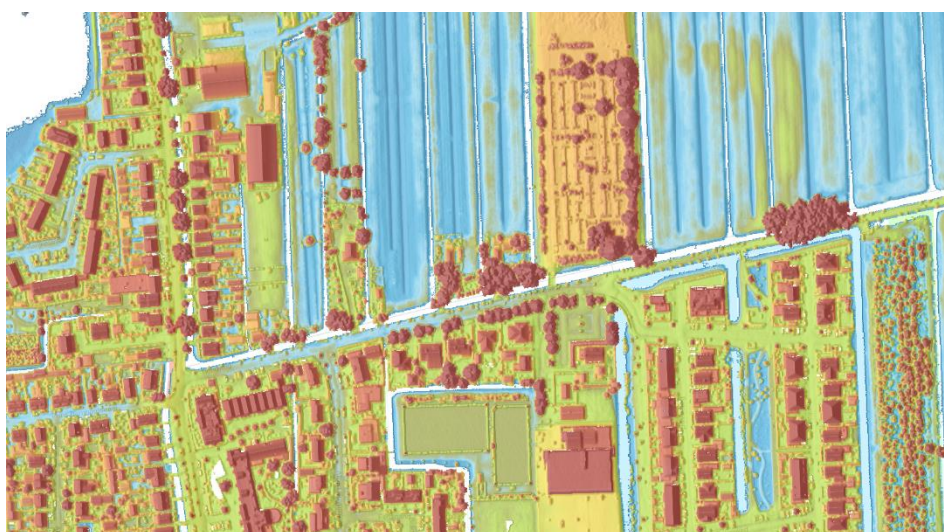
- Gemeentegebied kadaster;
- Basisregistratie grootschalige topografie juni 2023;
- Basisregistratie adressen en gebouwen juni 2023;
- Digitale kadastrale kaart Percelen juni 2023;
- Algemeen Hoogtebestand Nederland 0,5 m (AHN3 uit december 2014 en AHN5 uit maart 2024);
- Infrarood luchtfoto's 2016 en 2023 (PDOK);
- Plaats vlak (uit TOP10NL);
- Groene kaart Hardinxveld-Giessendam.

Afbeelding 1: hoogtekaart AHN3 dec 2014

Afbeelding 2: infraroodkaart 2016

Afbeelding 3: hoogtekaart AHN5 maart 2024

Afbeelding 4: infraroodkaart 2023

3.1.2 Uitgevoerde analyse

Definitie analysegebied

Deze analyse is uitgevoerd voor de bebouwde gebieden Boven-Hardinxveld en Hardinxveld-Giessendam. De bebouwde kom grens is ontleend aan 'plaats vlak' uit het bestand TOP10NL.

Alleen gebieden die gedurende de onderzoeksperiode ongewijzigd zijn gebleven zijn in de analyse meegenomen. Zo kan het best het effect van de kapregels uit 2012 op de toen aanwezige bomen worden gevolgd en worden de resultaten niet verstoord door grootschalige nieuwbouw en kap.

Afbeelding 5: Nieuwbouwgebieden, uitgesloten van analyse

Selectie percelen

De panden worden uit de percelen geknipt zodat alleen niet bebouwd oppervlak overblijft voor analyse.

Vooral bij huurwoningen kan het zijn dat er meerdere woningen, dit worden verblijfsobjecten genoemd, op één perceel staan. Om dit te corrigeren is het aantal verblijfsobjecten per perceel bepaald. Het oppervlak van het perceel wordt gedeeld door het aantal verblijfsobjecten.

Percelen zonder verblijfsobjecten worden uitgesloten van analyse.

Elk perceel wordt ingedeeld op basis van het oppervlak per verblijfsobject in de volgende klassen:

- < 100 m²,
- 100 – 250 m² en
- > 250 m².

Percelen combineren met de Groene kaart

Voor elk perceel of deel daarvan is bepaald of het binnen of buiten de Groene kaart ligt. Hiervoor is de resultaat laag met percelen gecombineerd en de Groene kaart.

Bepalen waar bomen staan

Aan de hand van de infraroodfoto's is bepaald of er sprake is van vegetatie. Met het hoogte bestand is de hoogte ten opzichte van het maaiveld bepaald. Als deze hoogte groter is dan drie meter en er is sprake van vegetatie, maar er staat geen pand, dan wordt aangenomen dat er een boom staat.

Deze analyse is gedaan door de luchtfoto van 2016 te combineren met de AHN3 en de luchtfoto van 2023 te combineren met de AHN5. Dit resulteert in twee rasterbestanden (voor 2016 en voor 2023) waarin per vakje van 0,5 x 0,5 m is bepaald of er sprake is van een boom.

Berekening boomoppervlak

Per categorie (perceelgrootteklasse en groenvak) wordt het aantal cellen met boom geteld. Elke cel staat voor 0,25 m² boomoppervlak.

Het resultaat is een tabel met relatieve en absolute cijfers. Hieruit kunnen conclusies worden getrokken over de verandering in kroonbedekking de afgelopen acht à negen jaar en de verandering in bebouwd oppervlak.

3.2 Resultaten

In onderstaande tabellen staan de bevindingen. Per categorie (perceelgrootteklasse en buiten/binnen Groene kaart) wordt het aantal cellen met boom geteld. Elke cel staat voor 0,25 m² boomoppervlak. De aantallen zijn gedeeld door vier zodat het aantal vierkante meters geteld kan worden. De klassen <= 100m² en 100-250 m² zijn samengevoegd omdat de oppervlakte kroonbedekking <=100m² relatief klein is.

Uit de tabellen blijkt dat het areaal kroonbedekking is toegenomen voor alle categorieën. Onderling zijn er verschillen in de mate van toename tussen de categorieën.

Som van oppervlak						
Type perceel	2016 Buiten Groene kaart	Binnen Groene kaart	Totaal 2016	2023 Buiten Groene kaart	Binnen Groene kaart	Totaal 2023
Gemeente	5.659	25.685	31.344	8.377	41.026	49.403
Privékavel <= 250 m ²	3.582	385	3.967	5.307	741	6.048
Privékavel > 250 m ²	17.975	3.679	21.654	22.599	5.356	27.955
Totaal Privékavel	21.557	4.065	25.621	27.905	6.097	34.002
Totaal generaal	27.215	29.750	56.965	36.282	47.123	83.406

Tabel 1: totalen in m²

Relatieve veranderingen			
Type perceel	Buiten Groene kaart	Binnen Groene kaart	Totaal
Gemeente	48%	60%	58%
Privékavel <= 250 m2	48%	92%	52%
Privékavel > 250 m2	26%	46%	29%
Totaal Privékavel	29%	50%	33%
Totaal generaal	33%	58%	46%

Tabel 2: Veranderingen relatief

Hieronder staat een voorbeeld van de toename van bomen bij de Schapendrift. Een redelijk jonge locatie waar de bomen duidelijk zijn gegroeid in de periode 2016-2023.

Afbeelding 6: infrarood links 2016 rechts 2023

Afbeelding 7: Bomen die zijn opgenomen in de scan 2023

Afbeelding 8: Cyclomedia beeld Schapendrift okt 2016

Afbeelding 9: Cyclomedia beeld Schapendrift aug 2023

De toename van de bedekking met bomen is hoofdzakelijk veroorzaakt door groei van bestaande bomen. Bomen zijn levende organismen. Doordat bomen elk jaar groter worden nemen ook de boomkronen in omvang toe en dus ook het areaal wat bedekt wordt met bomen.

4 Conclusie

4.1 Conclusies evaluatie bomenbeleidsplan

In dit hoofdstuk is het Bomenbeleidsplan 2012-2021 geëvalueerd. De kernvraag van de evaluatie is: Op welke punten voldoet het bomenbeleid 2012-2021 van de gemeente Hardinxveld-Giessendam en op welke punten is verbetering mogelijk? Ten aanzien van het Bomenbeleidsplan 2012-2021 zijn een aantal verbeterpunten naar voren gekomen:

- **Kennis huidige beleid:** Er is behoefte aan meer kennis over hoe het huidige beleid heeft uitgepakt, met name op het aantal bomen en de mate van versterking.
- **Borging van het belang van bomen:** Er is een discussie te voeren over de functies en waarden van de bomen. Van hieruit kunnen prioriteiten worden gesteld voor de ontwikkeling en het behoud van bomen.
- **Integratie in ruimtelijk beleid:** Het huidige bomenbeleid landt onvoldoende in het integrale ruimtelijke beleid en zou beter geïntegreerd moeten worden.
- **Aanhaken bij ander beleid:** Het nieuwe bomenbeleid moet aansluiten op andere beleidsniveaus, zoals gezondheid en sociaal domein.
- **Rol van de gemeente:** Er moet bepaald worden welke rol de gemeente inneemt bij de ontwikkeling van nieuwe bouwlocaties en bij het behoud van bomen.
- **Bomennorm:** Er is behoefte aan meer controle over het aantal bomen dat geplant moet worden bij nieuwe ontwikkelingen.
- **Compensatie bij kap:** Er zijn vragen over hoe compensatie van gekapte bomen moet worden aangepakt, zoals de grootte van de bomen en compensatie buiten de groene zone.
- **Participatie:** Dit is voldoende geborgd in het groenbeleids- en participatieplan. Enkele aanvullende punten die gelden voor bomen kunnen worden meegenomen.

Onderwerpen die goed gaan, zijn:

- De werking van de kapverordening binnen de zone van de groene kaart;
- Veilig houden van het boombestand;
- Onderhoud en aanplant bij renovaties door de eigen dienst;
- Handelen bij overlast veroorzaakt door bomen (blad, vruchten, schaduw, insecten, vogels, wortelopdruk);
- Afwegen belangen tussen bomen en bezitters van zonnepanelen;
- De aanknopingspunten die het huidige beleidsplan biedt voor investering bij behoud van bomen en communicatie met inwoners.

4.2 Conclusies evaluatie boombedekking

In dit hoofdstuk is onderzocht of het aantal bomen op privéterrein is toe- of afgenomen in de periode 2016-2023. Dit leidt tot de volgende conclusies:

- In het algemeen kan worden gesteld dat de kroonbedekking op privéterrein is toegenomen (met 33%);
- De bedekking op kleine kavels is sterker toegenomen dan op grote kavels (respectievelijk 52% en 29%);
- De kroonbedekking op gemeentelijk terrein is sterker toegenomen dan op privéterrein (respectievelijk 58% en 33%);
- De kroonbedekking binnen de Groene kaart is sterker toegenomen dan buiten de groene kaart (respectievelijk 58% en 33%).

Bij de hoogte van de percentages zijn kanttekeningen te plaatsen:

- Er zijn randeffecten, bomen die staan in openbaar gebied en groeien over particulierterrein, bomen van particulierterrein groeien over openbaar gebied;
- De infraroodfoto is gevoelig voor het seizoen waarin wordt gefotografeerd, dit kan verschillen opleveren;
- Dat gemiddeld de bedekking met bomen toeneemt betekent niet dat er lokaal geen sprake van kaalkap kan zijn;
- Knotbomen zijn dynamisch in hun voorkomen, soms geven ze veel bedekking en soms geen.

4.3 vervolg

Een brede discussie over het behoud en de ontwikkeling van bomen binnen de gemeente is gewenst om belanghebbenden tijdig mee te nemen in het nieuw op te stellen beleid. De raad vertegenwoordigt de inwoners en kan deze discussie voeren. Hiervoor moet de raad worden voorzien van informatie over de functie en waarden van bomen in de gemeente. Daarom is het wenselijk om een raadsavond te organiseren met het onderwerp bomen, waarin informatie wordt verstrekt en waarin ruimte is voor een opiniërende discussie. Deze raadsavond levert uitgangspunten en richting op voor het nieuwe bomenbeleid.